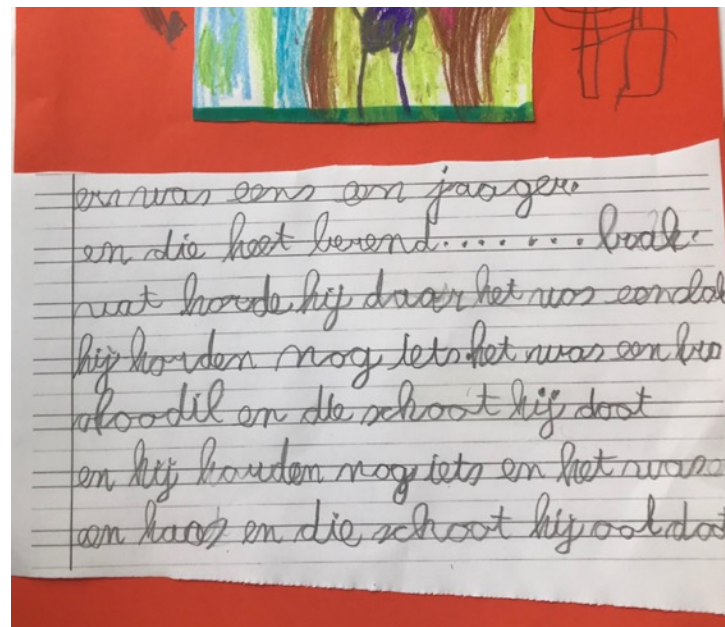
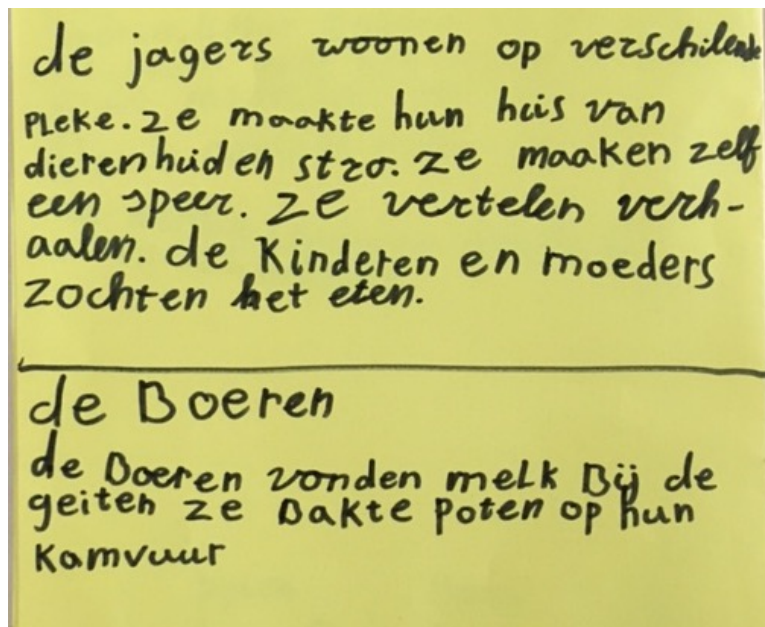

Wat een goede tekst!

Beter schrijfonderwijs door meer kennis over genres

Petra de Lint & Suzanne van Norden

Landelijk Netwerk Taal / SLO

Conferentie De basis op orde 29 september 2022

Programma

- Schrijfopdrachten in drie genres
- Reflectie
- Conclusies
- Korte impressie van ons boek
- Voorbeelden van kinderteksten
- Vragen?

Schrijfopdracht

In tweetallen een korte schrijfopdracht over het onderwerp:

Iets dat groeit in je tuin of op je balkon

Opdracht 1:

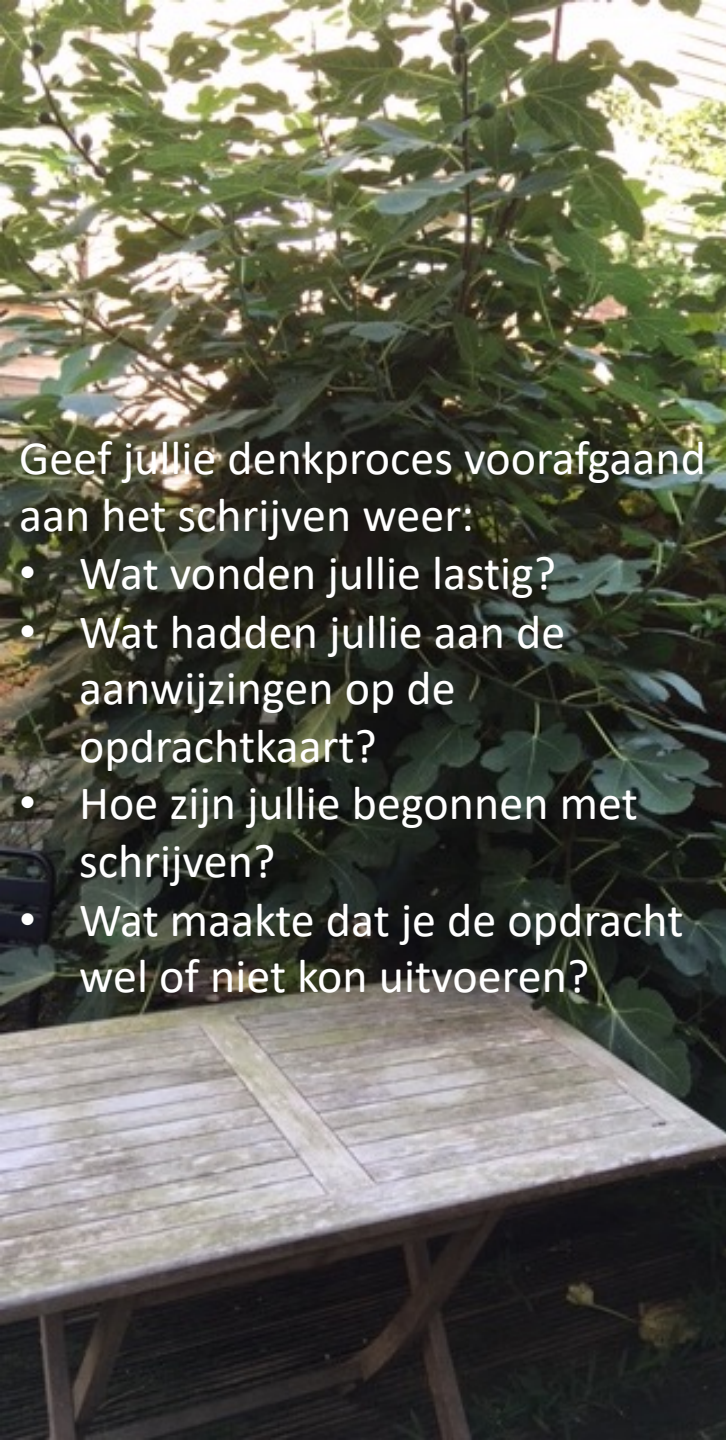
Schrijf hierover een fantasieverhaaltje.

Opdracht 2:

Schrijf over deze plantensoort een informatieve tekst.

Opdracht 3:

Schrijf een tekst waarin je je mening geeft over je tuin of balkon.

Schrijfopdracht

Geef jullie denkproces voorafgaand aan het schrijven weer:

- Wat vonden jullie lastig?
- Wat hadden jullie aan de aanwijzingen op de opdrachtkaart?
- Hoe zijn jullie begonnen met schrijven?
- Wat maakte dat je de opdracht wel of niet kon uitvoeren?

In tweetallen een korte schrijfopdracht over het onderwerp:
iets dat groeit in je tuin of op je balkon

Opdracht 1:

Schrijf hierover een fantasieverhaaltje. **Maak het spannend! Denk aan de vragen wie, wat, waar.**

Opdracht 2:

Schrijf over deze plantensoort een informatieve tekst.
Schrijf een pakkende inleiding.

Opdracht 3:

Schrijf een tekst waarin je je mening geeft over je tuin of balkon. **Maak het overzichtelijk en bedenk goede argumenten.**

Reflectie

Geef jullie denkproces voorafgaand aan het schrijven weer:

- Wat vonden jullie lastig?
- Wat hadden jullie aan de aanwijzingen op de opdrachtkaart?
- Hoe zijn jullie begonnen met schrijven?
- Wat maakte dat je de opdracht wel of niet (of een beetje) kon uitvoeren?

Voorbeelden van aanwijzingen

- Schrijf een pakkende inleiding
- Let op je taalgebruik
- Houd rekening met je doelgroep
- Schrijf in je eigen woorden
- Maak het spannend
- Bedenk een titel
- Denk aan wie-wat-waar
- Geef tips en tops

Conclusies

- Algemene aanwijzingen (zoals ‘spannend’, ‘pakkend’ of ‘overzichtelijk’) helpen niet als je weinig tekstervaring hebt.
- Aanwijzingen zonder voorbeelden werken niet.
- Algemene inleiding-kern-slot indelingen of wie-wat-waar schema's zijn vaag en niet voor elke tekst handig of relevant.
- De kwaliteit van een tekst hangt af van of hij zijn doel bereikt, of de gekozen vorm het doel ondersteunt, of de inhoud interessant is, of hij je raakt of verrast.
- Kennis over tekstdoelen en –vormen is de basis voor het ontwerpen van goede schrijfoopdrachten/-lessen.

Onderzoek Peil.Schrijfvaardigheid einde (speciaal) basisonderwijs 2018-2019

Leerkrachten geven in het onderzoek aan dat ze de communicatieve en expressieve functie van schrijven het belangrijkst vinden. In hun onderwijs zetten ze bij de instructie, lesdoelen en feedback echter vooral in op correctheidsaspecten (spelling, grammatica en interpunctie).

Als lastige aspecten van het schrijfonderwijs noemen de meeste leerkrachten onderdelen zoals beoordeling, monitoring en evaluatie van de schrijfontwikkeling van leerlingen (bo 36%; sbo 19%). Meermaals wordt daarbij genoemd dat een instrumentarium ontbreekt en dat de beoordeling daarom subjectief is. Sommige leerkrachten geven aan geen helder beeld te hebben van het gewenste schrijfniveau: “De ontwikkeling van de leerlingen nagaan, ik weet niet echt wat ervan verwacht wordt”.

<https://www.onderwijsinspectie.nl/documenten/themarapporten/2021/03/04/peil.schrijfvaardigheid-einde-speciaal-basisonderwijs>

Een nieuw boek

Behoefte aan:

- Kennis over teksten (genres)

Waar focus je op? Welke criteria zijn belangrijk in welke teksten? In welke situatie?

Wat maakt een tekst tot een goede tekst, welke criteria kun je hanteren anders dan spelling, lengte of inl.-kern-slot?

- Kennis over ontwikkeling van schrijfvaardigheid (met voorbeelden)

- Ideeën voor schrijfopdrachten

Wat een goede tekst!

Praktische gids:

1) Effectieve schrijfdidactiek

- Welk doel? Wat wil je kinderen leren?
- Goede inhoudelijke en mondelinge voorbereiding
- Duidelijke succescriteria
- Tekstvoorbeelden gebruiken
- Samen schrijven
- Tekstversies bespreken

2) Per genre een hoofdstuk met:

- Beschrijving genre
- Ontwikkeling van schrijfvaardigheid in het genre
- Kerncriteria, met voorbeelden van mogelijkheden, kinderteksten, didactiek en schrijfopdrachten

Genres

Verhalende genres	Vertelling	Vertellen over een ervaring
	Verhaal	Een spannend verhaal vertellen.
Feitelijke genres	Verslag	Verslag doen van een proces
	Beschrijving	Een verschijnsel beschrijven
	Procedure	Instrueren of waarschuwen
	Verklaring	Een verschijnsel verklaren
	Oproep/verzoek	Motiveren voor een actie
Waarderende genres	Beschouwing	Gezichtspunten beschouwen
	Betoog	Een standpunt onderbouwen
	Respons	Reageren op een (cultuur)uiting

Een spannend verhaal schrijven

(...) De volgende dag keken ze weer maar er was weer niks. Baf baf wat is er Skout zei Zoey. Baf baf volgens mij heeft Skout iets gevonden. Kom we gaan er achteraan! Skout waarom ben je naar de andere grot gegaan. Kom jongens erachteraan. He, een groot zwarte plek kom. Waaaaaaaaaahhhh!!! Volgens mij vallen we heel hard straks!!! BOEM! Wooooohh! Moet je kijken dinosaurussen! Vetcool zeg! (...)

Uit een nieuwe taalmethode

Uit een nieuwe taalmethode: succescriteria fantasieverhaal

Succescriteria fantasieverhaal

1. Er is een hoofdpersoon die iets meemaakt (*wie, wat*).
2. In het verhaal gebeuren dingen die niet echt kunnen.
3. Er staan langere vertelzinnen (*wanneer, hoe, waar*).
4. Er staan bijvoeglijke naamwoorden in.
5. Er is een opbouw met een start-midden-slot.

Voorbeeld: kerncriteria Verhaal

1. Structuur: oriëntatie > complicatie > oplossing
2. Beeldend en precies beschrijven
3. Duidelijke, relevante en kloppende tijdsaanduidingen
4. Spanning creëren door het verteltempo te vertragen
5. Ontwikkeling personages
6. Dialogen met een doel

Voorbeeld kindertekst Verhaal

Oermens Krijn

Er was eens een oermens Krijn.
Hij was een boer.
Hij had de hakbijl uitgevonden.
En was dagelijks bezig met
schoffelen en bomen omhakken.
maar toen ging zijn kind dood.
toen moest hij haar begraven in
een hunebed.

Kerncriteria Verhaal

1. Structuur: oriëntatie > complicatie > oplossing
2. Beeldend en precies beschrijven
3. Duidelijke, relevante en kloppende tijdsaanduidingen
4. Spanning creëren door het verteltempo te vertragen
5. Ontwikkeling personages
6. Dialogen met een doel

Voorbeeld kindertekst

feitelijke beschrijving

Inleiding Nina en Jala

Onder een paddenstoel zitten schimmeldraden. Die kunnen wel meters diep groeien en veel om de paddenstoel heen (onder de grond). En in Nederland zijn wel 4000 soorten paddenstoelen. Zoals: vliegenschwam, eekhoorntjesbrood, stinkzwam, geschubde inktzwam. In Nederland zijn giftige en eetbare paddenstoelen. Nooit maar dan ook never de never nooit alleen paddenstoelen gaan plukken. Neem altijd een paddenstoelen expert mee. Want paddenstoelen plukken zonder toestemming is verboden en er bestaan ook dodelijke paddenstoelen.

Vragen

- 1 • Hoe komt het dat paddenstoelen giftig zijn?
- 2 • Waarom zijn er zo veel verschillende soorten paddenstoelen?
- 3 • Waarom heeft een paddenstoel zoveel vocht nodig?

Criterion: duidelijke en/of prikkelende **inleiding** in het genre **Beschrijving**

Ontwikkeling

- Van het ontbreken van een inleiding (met de deur in huis vallen), via enkele beginzinnen naar inleidingen bestaande uit meerdere zinnen.
- Van inleidingen waarin teveel details staan naar algemenere/globalere inleidingen.
- Van onbewust gebruik van informele/formele toon naar bewust gebruik daarvan.
- Van algemene 'droge' informatie over het onderwerp naar informatieve zinnen die de interesse van een lezer prikkelen.

Criterium: duidelijke en/of prikkelende inleiding in het genre **Beschrijving**

Mogelijkheden	Voorbeelden
In een enkele openingszin algemene informatie geven over het onderwerp	Een cactus is een groene stekelige plant. In de middeleeuwen leefden landheren vaak in een kasteel.
Inleiding in meerdere zinnen	Een cactus is een bijzondere plant die voorkomt in droge en warme gebieden. Je hebt veel verschillende soorten.
Spectaculair weetje als prikkelende start	Er bestaan wel 1500 tot 1800 soorten cactussen!
Vraagvorm waarin de lezer wordt aangesproken: wist je dat....? Hoe....?	Wist je dat cactussen drie maanden zonder water kunnen? Hoe kan dat?

Voorbeeld kindertekst Betoog

Ik vind al dat zwerf afal maar slecht voor de natuur omdat de afbraaktijd jaren duurt, omdat dieren denken dat het voedsel is en daardoor stikken en omdat het niet goed voor de natuur is. én mijn Bedoelg is dat de mensen géén afal op straat gooien en al het plastic van de straat opruimen want

plastic Blijft **Ligen** en niet af Braakt en de plastic soep uit de zee word gevist en dat de vissen er niet in vast blijven zitten

Criterion **Structuur** in het genre **Betoog**

achtergrond > stelling/standpunt > argumenten >
bevestiging van het standpunt

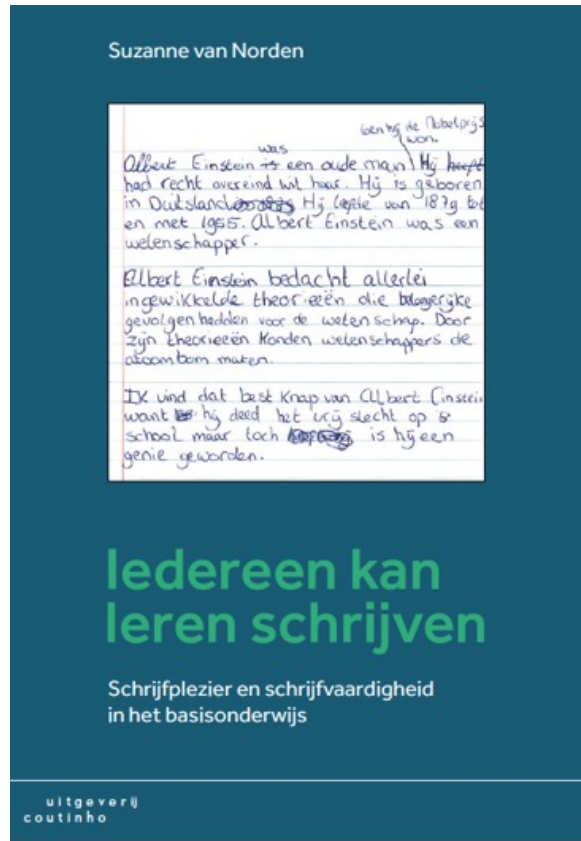
Ontwikkeling

- Van het puntsgewijs opschrijven van stelling/standpunt en een mening in korte zinnen naar het schrijven van een inleiding en een alinea (of paragraaf) per argument.
- Van een onoverzichtelijke lay-out naar een functionele lay-out, waarin duidelijk onderscheid is tussen inleiding, argumenten en afsluiting.
- Van het schrijven van losstaande korte zinnen naar een tekst waarin met behulp van signaalwoorden structuur en verbanden worden aangegeven.

Criterion **Structuur** in het genre **Betoog**

Mogelijkheden	Voorbeelden
Eenvoudige structuur: stelling/standpunt > (lijstje met) argumenten in enkele zinnen	Onze klas gimt heel kort namelijk een uur. Ik vind dat stom. Omdat we recht hebben op minstens een uur gym Kinderen op een andere school hebben dat wel. We moeten ook vit blijven.
Uitbreiding structuur: stelling/standpunt > argumenten met onderbouwing > bevestiging standpunt	Ik vind dat we niet kunnen stoppen met plastic, want - Argument 1 - Argument 2 - Argument 3 Dus vind ik dat plastic op de wereld moet blijven, maar dan moet iedereen plastic recyclen
Signaalwoorden of andere aanwijzers (voor opsomming, samenvatting en conclusie) gebruiken die de structuur weergeven	Nummering van argumenten:[voorbeeld] Bullets en witregels voor onderscheiden van argumenten: [voorbeeld] Signaalwoorden ten behoeve van structuur: [conclusie:] <i>Daarom</i> vind ik dat ouders het eten moeten voorbereiden. [conclusie:] Nu ben je vast wel overtuigt!!! <i>Dus</i> laat nooit je kind zelf bepalen wat hij of zij eet. [samenvattende conclusie:] <i>Dus</i> als iedereen wat kleins doet dan komt er iets heel groots uit. [samenvatting:] <i>Kortom</i> ik vind het heel erg dat mensen zoiets doen.
Functionele lay-out: duidelijk onderscheid tussen paragrafen (eventueel met een witregel ertussen en/of met tussenkopjes)	[voorbeeld]

Meer over didactiek

<https://www.coutinho.nl/nl/iedereen-kan-leren-schrijven-9789046906101>

Vragen?

Info over bestellen 'Wat een goede tekst!' bij Boom:

www.boomtestonderwijs.nl/acties/nieuw-boek

Contact

Suzanne van Norden: ikls@xs4all.nl

Petra de Lint: petradelint@yahoo.com